

ВІКОВИЙ ЦИФРОВИЙ РОЗРИВ ЯК ЧИННИК ЦИФРОВОЇ ЕКСКЛЮЗІЇ ОСІБ ГЕРОНТОЛОГІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ НАСЕЛЕННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

УДК 351.83:342.7-053.9:004.9

DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlichsjournal-2026-17.05>

ОКСАНА ГРИШКО

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри теоретичної юриспруденції

Навчально-наукового інституту «Юридичний інститут

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана», Україна

grishko.oksana@kneu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-2579-0884

Анотація. Нині старіння населення є глобальною тенденцією у світі, що спостерігається, зокрема, і в Україні, яка належить до групи 30 країн із найстарішим за віком населенням. У Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 р. № 922-р, визначається, що старіння населення країни прогресуватиме й надалі, і зумовлює необхідність впровадження релевантної політики, адже права людини є основою розвитку будь-якої держави, яка зобов'язана вживати належних заходів для забезпечення можливості їхньої ефективної реалізації кожним, хто перебуває під її юрисдикцією, у тому числі й особами геронтологічної категорії населення. У цьому контексті особливого значення набуває вирішення проблеми забезпечення прав осіб похилого віку в умовах цифровізації, що актуалізує потребу в дослідженні вікового цифрового розриву як чинника цифрової ексклюзії осіб геронтологічної категорії населення та визначенні його впливу на реалізацію їхніх суб'єктивних прав в інформаційному середовищі. У статті систематизовано основні причини вікового цифрового розриву. Серед них – низький рівень соціальної активності, вікові/фізіологічні обмеження, наявність психологічних бар'єрів, системні оновлення інтерфейсів електронних сервісів, відсутність/дефіцит адаптованих навчальних ресурсів, обмежене фінансове становище тощо. Визначається, що цифровий розрив обмежує можливості осіб геронтологічної категорії населення щодо отримання адміністративних, соціальних, медичних, фінансових послуг. За результатами дослідження обґрунтовано правові засади усунення вікового цифрового розриву: гарантування цифрової доступності й інклюзивності, врахування соціодемографічного статусу громадян та перехід від фрагментарних ініціатив до формування цілісної моделі соціального (державно-приватного) партнерства.

Ключові слова: права людини, цифрова грамотність, віковий цифровий розрив, цифрова ексклюзія, геронтологічна категорія населення, особа похилого віку, геронтологічна політика.

AGE DIGITAL DIVIDE AS A FACTOR OF DIGITAL EXCLUSION OF PERSONS OF THE GERONTOLOGICAL CATEGORY OF THE POPULATION IN THE INFORMATION ENVIRONMENT

UDC 351.83:342.7-053.9:004.9

DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlrichsjournal-2026-17.05>

OKSANA HRYSHKO

Candidate of Law, Associate Professor,

Professor of the Department of Theoretical Jurisprudence

*Educational and Scientific Institute “Law Institute of the Vadym Hetman Kyiv National
Economic University”*

Vadym Hetman Kyiv National Economic University, Ukraine

grishko.oksana@kneu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-2579-0884

Abstract. Currently, “population aging” is a global trend in the world, which is observed, in particular, in Ukraine, which belongs to the group of 30 countries with the oldest population. The Strategy for Demographic Development of Ukraine for the period until 2040, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 30, 2024 No. 922-p, determines that the aging of the country's population will continue to progress and necessitates the implementation of relevant policies, because human rights are the basis for the development of any state, which is obliged to take appropriate measures to ensure the possibility of their effective implementation by everyone under its jurisdiction, including persons of the gerontological category of the population. In this context, solving the problem of ensuring the rights of persons of the gerontological category of the population in the conditions of digitalization is of particular importance, which actualizes the need to study the age digital gap as a factor of digital exclusion of the elderly and determine its impact on the implementation of their subjective rights in the information environment. The article systematizes the main causes of the age-related digital divide. Among them: low level of social activity, age and physiological limitations, presence of psychological barriers, systematic updates of electronic service interfaces, absence/deficit of adapted educational resources, limited financial situation, etc. It is determined that the digital divide limits the opportunities of persons of the gerontological category of the population to receive administrative, social, medical, financial services. The results of the study substantiate the legal principles of eliminating the age-related digital divide: guaranteeing digital accessibility and inclusiveness, taking into account the socio-demographic status of citizens and the transition from fragmented initiatives to the formation of a holistic model of social (public-private) partnership.

Key words: human rights, digital literacy, age digital divide, digital exclusion, gerontological category of the population, elderly person, gerontological policy.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції еволюції інформаційного середовища актуалізують питання щодо забезпечення прав найбільш вразливих категорій населення. Особливої уваги потребує геронтологічна категорія, для якої цифровізація нерідко трансформується у бар'єр, що ускладнює реалізацію їхніх прав. Основним чинником цієї проблеми слугує віковий цифровий розрив – нерівний доступ до цифрових технологій, зумовлений недостатнім рівнем цифрових навичок, що спричиняє цифрову ексклюзію осіб зазначеної категорії населення. Така ексклюзія обмежує їхні можливості щодо реалізації суб'єктивних прав, лімітуючи доступ до необхідних базових послуг в інформаційному середовищі.

Метою дослідження є комплексний аналіз вікового цифрового розриву як чинника цифрової ексклюзії осіб геронтологічної категорії населення та виявлення його впливу на реалізацію їхніх прав в інформаційному середовищі. Для досягнення поставленої мети у статті передбачається розв'язання таких **завдань**: визначити соціодемографічний профіль громадян, виключених із інформаційного середовища; охарактеризувати чинники, що зумовлюють віковий цифровий розрив осіб старшого віку; обґрунтувати правові засади усунення вікового цифрового розриву.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, що забезпечують комплексний аналіз вікового цифрового розриву як чинника цифрової

ексклюзії осіб похилого віку. Зокрема, діалектичний метод застосовано щодо аналізу суперечності між цифровим прогресом і обмеженням можливостей осіб геронтологічної категорії в інформаційному середовищі. Системний підхід дозволив охарактеризувати зміст прав людини, реалізація яких у сучасних умовах детермінована рівнем цифрової грамотності суб'єктів права. Статистичний метод застосовано з метою інтерпретації демографічних даних національного і міжнародного рівнів.

Виклад основних результатів дослідження. Системність проявів цифрової нерівності безпосередньо пов'язана з глобальними процесами демографічного старіння, на що вказують численні міжнародні акти, зокрема: Мадридський міжнародний план дій з проблем старіння (2002 р.); Резолюція Парламентської Асамблеї «Сприяння активному старінню – використання трудового потенціалу людей похилого віку» (2011 р.); Хартія основних прав Європейського Союзу (2000 р.); Рекомендації «Проблеми соціальної політики в старіючих суспільствах Європи» (2003 р.), «Становища людей похилого віку в Європі» (2007 р.); Європейський акт про доступність (2019 р.); Зелена книга Європейського Союзу щодо старіння: сприяння солідарності та відповідальності між поколіннями (2021 р.); Декларація про цифрові права та принципи для цифрового десятиліття (2022 р.) тощо [1, с. 245]. Демографічні тенденції останнього десятиліття свідчать про прогресуюче «старіння» населення планети. За прогнозами Організації Об'єднаних Націй така тенденція буде спостерігатися до 2050 р. (наприклад, кількість осіб віком 80 р. і старших збільшиться з 143 млн у 2019 р. до 426 млн у 2050 р. [2]). Нині Україна є однією із 30 країн із найстарішим за віком населенням. У Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 р. визначається, що цей процес прогресуватиме і надалі [3]. Наприклад, для порівняння, у 2015 р. в Україні кількість осіб віком понад 65 р. становила 15,5% від усього населення [4], а за національним демографічним прогнозом частка осіб віком 65 р. і старших до 2030 р. становитиме понад 20% [5]. За результатами іншого дослідження станом на початок 2026 р. чисельність населення в Україні у віковому співвідношенні була такою: 3,4% – віком до 4 років; 8% – віком від 5 до 12 років; 5,8% – віком від 13 до 17 років; 7,2% – віком від 18 до 24 років; 12,3% – віком від 25 до 34 років; 16,8% – віком від 35 до 44 років; 13,8% – віком від 45 до 54 років; 13,8% – віком від 55 до 64 років; 19% – віком від 65 років і старших [6], а у Стратегії реформування психоневрологічних, інших інтернатних закладів та деінституціоналізації догляду за повнолітніми особами з інвалідністю та особами старшого віку до 2034 р. визначено, що у 2024 р. частка осіб віком 65 р. і старших становила 22% [7], а до 2035 р. кожен п'ятий громадянин України буде особою віком понад 65 р. [8]. Зіставлення наведених статистичних даних, попри можливі статистичні похибки, підтверджує тенденцію демографічного старіння в Україні, що зумовлює зростання ризиків цифрової ексклюзії осіб геронтологічної категорії населення і посилює проблему вікового цифрового розриву у сучасному інформаційному середовищі. У цьому контексті особливої уваги набуває аналіз динаміки цифровізації, оскільки саме експоненціальний розвиток інформаційного середовища окреслює масштаб цифрової ексклюзії окремих категорій населення. Зокрема, на основі дослідження Digital 2026: Global Overview Report встановлено, що населення світу становило 8,25 млрд людей. Загальна кількість користувачів Інтернету зросла на 5,1% (порівняно з попереднім періодом) – 6,04 млрд користувачів, а користувачів соціальних мереж налічувалося 5,66 млрд людей та становило 68,7% населення світу [9]. У зазначений період в Україні було зареєстровано 35,3 млн інтернет-користувачів, а доступ до мережі Інтернет став, на думку респондентів, однією з базових потреб людини [10].

Необхідно зазначити, що значення цифрової доступності зростає в умовах переведення публічних послуг у цифровий формат, унаслідок чого онлайн-доступ стає обов'язковою умовою ефективної реалізації суб'єктивних прав і конституційних гарантій громадян. Наприклад, серед послуг, що трансформувалися в цифрові, нині є: пов'язані з народженням дитини, зарахуванням до закладів освіти, зміною місця проживання, реалізацією виборчих прав, реєстрацією шлюбу, працевлаштуванням, призначенням пенсії, сплатою штрафів за порушення правил дорожнього руху тощо. В умовах правового режиму воєнного стану в Україні доступними також стали деякі нові цифрові послуги, наприклад, реєстрація як внутрішньо переміщеної особи, оформлення заяви про отримання виплати на відновлення житла для тих, хто постраждав від збройної агресії російського вторгнення, бронювання військовозобов'язаних працівників тощо. Зокрема, найбільш затребуваними серед послуг в Єдиному державному вебпорталі електронних послуг «Дія» у 2025 р. були: послуга з надання державної фінансової допомоги «Зимова 1 000 грн» (14,3 млн заяв); генерація витягу про місце проживання (12,8 млн заяв); операції з оплати

штрафів за порушення правил дорожнього руху (6,2 млн заяв); процедури електронного бронювання військовозобов'язаних працівників (410 тис. заяв) та електронна реєстрація фізичних осіб-підприємців (понад 220 тис. заяв) тощо [11]. Зазначені статистичні дані засвідчують, що цифрова трансформація в Україні масштабувалася з формату експериментальних ініціатив у базовий механізм здійснення публічної політики і надання державних послуг, унаслідок чого обмеженість цифрових навичок серед осіб геронтологічної категорії перетворюється на чинник їхньої цифрової ексклюзії.

Станом на початок 2026 р. на Єдиному державному вебпорталі електронних послуг «Дія» громадяни мали доступ до понад 160 електронних послуг. За інформацією Міністерства цифрової трансформації України у травні 2022 р. кількість користувачів перевищила 17,2 млн осіб, у лютому 2023 р. – 18,7 млн [12], у червні 2024 р. – понад 20,5 млн осіб [13], в травні 2026 р. застосунком користуються понад 24 млн українців, а порталом майже 7 млн осіб [14]. За результатами аналітичних досліджень встановлено, що найвищий рівень залученості до використання державних цифрових послуг фіксується серед таких категорій громадян, як ветерани (81%), особи, які самостійно виховують дітей (76%), внутрішньо переміщені особи (72%), батьки дітей з інвалідністю (60%), а також люди з інвалідністю (54%). Натомість найменшу активність у розрізі взаємодії з цифровими сервісами виявляли особи геронтологічної категорії населення, показник користування серед яких становив 39% [15]. Серед основних причин, чому особи не користувалися е-послугами, респонденти визначили: відсутність відповідних навичок користування девайсами – 22%, недовіру до електронних сервісів – 15,5%, відсутність девайса – 15 %, а також непоінформованість про доступність послуги/послуг – 11% тощо. Узагальнені дані свідчать, що стали регулярність використання електронних послуг виявляють переважно особи молодшого віку чоловічої статі з вищою освітою та високим рівнем матеріального добробуту, а також мешканці міських населених пунктів. У розрізі вікової структури користувачів констатується стала тенденція до мінімального залучення осіб геронтологічної категорії населення в інформаційному середовищі. Зокрема, лише 53% представників зазначеної категорії використовують мережу Інтернет щодня, тоді як 28% взагалі не мають досвіду в цифровому середовищі [16]. За результатами Національного дослідження цифрових навичок (2025 р.), соціодемографічний профіль осіб, виключених із цифрового середовища, залишається сталим – це переважно особи віком понад 60 р. Водночас серед геронтологічної категорії населення спостерігається внутрішня диференціація. Наприклад, якщо серед осіб віком 60–65 р. досвіду у цифровому середовищі не мають 8%, то у віковій категорії 66–70 р. – 19% [17]. Здебільшого це зумовлено відсутністю належних цифрових навичок, що, за дослідженням USAID, спричинено зниженням їхньої соціальної активності, недостатньою освітньо-професійною мобільністю [18], віковими і фізіологічними обмеженнями (наприклад, зниження зору, погіршення моторики, розлади короткочасної пам'яті тощо), наявністю психологічних бар'єрів (наприклад, страх припуститися помилки), системними оновленнями інтерфейсів електронних сервісів, відсутністю/дефіцитом адаптованих навчальних ресурсів, обмеженим фінансовим становищем (яке не завжди дозволяє придбати сучасний девайс), а також додаткових викликів, зумовлених правовим режимом воєнного стану тощо.

Необхідно зазначити, що однією з умов реалізації цифрових прав в інформаційному середовищі визначається наявність цифрових навичок. На підтвердження зазначеного у 2018 р. Рада Європейського Союзу ухвалила Рекомендацію про ключові компетентності для навчання впродовж усього життя, в якій цифрову компетентність визначено передумовою розвитку особистості. Згодом на рівні Європейської комісії цифрову компетентність було віднесено до базових умінь та навичок, визначивши її однією з восьми ключових компетентностей для навчання впродовж життя, необхідних для всебічного розвитку особистості. Показовими у цьому контексті є результати дослідження Міністерства цифрової трансформації України щодо цифрових навичок українців за період 2019–2025 рр., що відображають динаміку опанування базових цифрових навичок населенням. Так, у 2019 р. базовими цифровими навичками володіли 47% українців, у 2021 р. – 52,2%, у 2023 р. – 59,6%, тоді як у 2025 р. цей показник знизився до 57,5% [19], що вказує на необхідність підвищення цифрової грамотності населення України, рівень якої нині поступається показникам інших держав [20].

Висновки. З урахуванням проведеного аналізу вважаємо, що забезпечення прав геронтологічної категорії населення в контексті усунення вікового цифрового розриву в інформаційному середовищі має реалізуватися на таких правових засадах:

– *гарантування цифрової доступності й інклюзивності*. Оскільки цифрова трансформація в Україні масштабувалася з формату окремих ініціатив на основний механізм надання публічних послуг (що підтверджується зростанням кількості користувачів застосунку «Дія» до понад 24 млн українців, а порталу – майже до 7 млн осіб), онлайн-доступ став однією з умов реалізації суб'єктивних прав і конституційних гарантій. В умовах, коли кожен п'ятий громадянин України перетинає вікову межу 65 р., держава має законодавчо зафіксувати обов'язковість впровадження принципів універсального дизайну (відповідно до норм Директиви (ЄС) 2019/882 Європейського парламенту та Ради щодо вимог до доступності продуктів і послуг від 17 квітня 2019 р.) у процесі розробки та оновлення публічних електронних сервісів;

– *врахування соціодемографічного статусу громадян*. Адже результати аналізу засвідчують наявність сталого соціодемографічного профілю осіб, виключених із інформаційного середовища (переважно це громадяни віком понад 60 р., серед яких рівень користування е-послугами становить лише 39%). Відповідно, правові механізми мають ураховувати виявлену внутрішню диференціацію геронтологічної категорії осіб (де частка осіб без цифрового досвіду зростає з 8% у віковій категорії 60–65 р. до 19% у категорії 66–70 р.), а також їхні вікові, фізіологічні та психологічні особливості у процесі нормативного регулювання порядку надання е-послуг;

– *перехід від фрагментарних ініціатив до формування цілісної моделі соціального (державно-приватного) партнерства із залученням недержавних інституцій*. Зважаючи на негативну динаміку цифрової грамотності населення України (зниження частки осіб із базовими навичками з 59,6% у 2023 р. до 57,5% у 2025 р.), усунення вікового цифрового розриву потребує комплексної системи заходів щодо підвищення цифрової грамотності. Така система заходів має консолідувати зусилля органів державної влади, інститутів громадянського суспільства і суб'єктів приватного сектору задля розроблення спеціалізованих, адаптованих до потреб осіб геронтологічної категорії населення освітніх програм та забезпечення їх необхідною цифровою інфраструктурою.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Science and education in the third millennium: Information Technology, Education, Law, Psychology, Social Security and Work, Management : International collective monograph. Vol. II. Lublin : Institute of Public Administration Affairs, 2026. 771 p. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.20812108>.
2. Activities of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, the United Nations system and regional organizations to support States' efforts to promote and protect the human rights of older persons. URL: <http://surl.li/uwdfhm> (дата звернення: 20.07.2026).
3. Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 року № 922-р. URL: <https://surl.li/qgurvd> (дата звернення: 20.07.2026).
4. Стратегія державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 січня 2018 року № 10-р. URL: <https://surl.li/wteqtx> (дата звернення: 20.07.2026).
5. Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 року № 922-р. URL: <https://surl.li/kfovlt> (дата звернення: 20.07.2026).
6. Digital 2026: Ukraine. DataReportal. URL: <https://surl.li/aghujf> (дата звернення: 20.07.2026).
7. Стратегія реформування психоневрологічних, інших інтернатних закладів та деінституціоналізації догляду за повнолітніми особами з інвалідністю та особами старшого віку до 2034 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2024 року № 1315-р. URL: <https://surl.li/uhqlqt> (дата звернення: 20.07.2026).
8. Впровадження Стратегії деінституціоналізації дозволить створити рівні умови у суспільстві для кожного. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/24296.html> (дата звернення: 20.07.2026).
9. Digital 2026: Global Overview Report. DataReportal. URL: <https://surl.li/vnrvet>. (дата звернення: 20.07.2026).
10. Digital 2026: Ukraine. DataReportal. URL: <https://surl.li/ndtgha> (дата звернення: 20.07.2026).
11. Підсумки 2025: які послуги в Дії були найпопулярнішими серед українців. URL: <https://surl.li/nkwyla> (дата звернення: 20.07.2026).
12. Дії 3 роки. Як Україна отримала місце у світовій історії цифровізації? URL: <https://surl.li/ibvxfv> (дата звернення: 20.07.2026).
13. Кількість користувачів «Дії» вже перевищила 20,5 мільйона. URL: <http://surl.li/lkobpy> (дата звернення: 20.07.2026).
14. Як 24 мільйони українців спростили собі життя з Дією у 2026 році. URL: <https://surl.li/bzidrf> (дата звернення: 20.07.2026).

15. Аналітичний звіт «Думки і погляди населення України щодо державних електронних послуг у 2025 році». URL: <https://surl.li/ekahea> (дата звернення: 20.07.2026).
16. Державні послуги онлайн: які сервіси українці обирали найчастіше у 2025 році. URL: <https://surl.li/njkiif> (дата звернення: 20.07.2026).
17. Дослідження цифрової та III-грамотності в Україні (2025 р.). URL: <https://surl.li/luftrf> (дата звернення: 20.07.2026).
18. Визначення віку, з якого особа може вважатися особою похилого віку: огляд міжнародного досвіду та національні практики. URL: <https://bit.ly/3BeS3i0> (дата звернення: 22.07.2026).
19. Дослідження цифрової та III-грамотності в Україні (2025 р.). URL: <https://surl.li/ckuyps> (дата звернення: 22.07.2026).
20. Skills for the digital age. Statistical Office of the European Union (Eurostat). URL: <https://surl.li/zriwbz> (дата звернення: 22.07.2026).

REFERENCES

1. Science and education in the third millennium: Information Technology, Education, Law, Psychology, Social Security and Work, Management: International collective monograph. Vol. II. Lublin: Institute of Public Administration Affairs, 2026. 771 p. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.20812108>.
2. Activities of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, the United Nations system and regional organizations to support States' efforts to promote and protect the human rights of older persons. Retrieved from: <http://surl.li/uwdfhm>.
3. Strategy of Demographic Development of Ukraine for the Period Until 2040: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 30, 2024 № 922-p. Retrieved from: <https://surl.li/qgurvd>.
4. Strategy of State Policy on Healthy and Active Longevity of the Population for the Period Until 2022: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 11, 2018 № 10-p. Retrieved from: <https://surl.li/wteqtx>.
5. Demographic Development Strategy of Ukraine for the period until 2040: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 30, 2024 № 922-p. Retrieved from: <https://surl.li/kfovtl>.
6. Digital 2026: Ukraine. DataReportal. Retrieved from: <https://surl.li/aghujf>.
7. Strategy for reforming psychoneurological and other residential institutions and deinstitutionalization of care for adults with disabilities and the elderly until 2034: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 24, 2024 № 1315-p. Retrieved from: <https://surl.li/uhqlqt>.
8. Implementation of the Deinstitutionalization Strategy will create equal conditions in society for everyone. Ministry of Social Policy of Ukraine. Retrieved from: <https://www.msp.gov.ua/news/24296.html>.
9. Digital 2026: Global Overview Report. DataReportal. Retrieved from: <https://surl.li/vnrvt>.
10. Digital 2026: Ukraine. DataReportal. Retrieved from: <https://surl.li/ndtgha>.
11. Results 2025: which services in Diya were the most popular among Ukrainians. Retrieved from: <https://surl.li/nkwyla>.
12. Diya 3 years. How did Ukraine get a place in the world history of digitalization? Retrieved from: <https://surl.li/ibvxfd>.
13. The number of Diya users has already exceeded 20.5 million. Retrieved from: <http://surl.li/lkobpy>.
14. How 24 million Ukrainians simplified their lives with Diya in 2026. Retrieved from: <https://surl.li/bzidrf>.
15. Analytical report "Opinions and views of the population of Ukraine on state electronic services in 2025". Retrieved from: <https://surl.li/ekahea>.
16. Online government services: which services did Ukrainians choose most often in 2025. Retrieved from: <https://surl.li/njkiif>.
17. Research on digital and AI literacy in Ukraine (2025). Retrieved from: <https://surl.li/luftrf>.
18. Determining the age from which a person can be considered an elderly person: a review of international experience and national practices. Retrieved from: <https://bit.ly/3BeS3i0>.
19. Research on digital and AI literacy in Ukraine (2025). Retrieved from: <https://surl.li/ckuyps>.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 27.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 16.10.2026